

HE 199/2016 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan työnantajien sairausvakuutusmaksua alennettavaksi 0,94 prosenttiyksiköllä vuonna 2017, 1,00 prosenttiyksiköllä vuonna 2018, 1,04 prosenttiyksiköllä vuonna 2019 ja 0,58 prosenttiyksiköllä vuodesta 2020 alkaen. Valtion rahoitusosuutta sairausvakuutuksen menoista ehdotetaan vastaavasti korotettavaksi.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että pienituloisten palkansaajien ja yrittäjien päivärahamaksuun tehtäisiin 63 milj. euron määrää vastaava alennus hyvittämään heille kilpailukykyopin mukaisista maksukorotuksista aiheutuvaa nettotulojen alenemaa.

Esitys liittyy valtion vuoden 2017 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä joulukuuta 2016.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 NYKYTILA.....	3
2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	5
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	6
3.1 Taloudelliset vaikutukset.....	6
3.2 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	7
4 ASIAN VALMISTELU.....	8
5 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	8
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	9
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT.....	9
18 luku Sairausvakuutusrahasto ja vakuutusmaksut.....	9
2 VOIMAANTULO.....	10
LAKIEHDOTUS.....	11
1. Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta.....	11
LIITE.....	13
RINNAKKAISTEKSTI.....	13
1. Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta.....	13

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

Sairausvakuutuksen rahoitus on ollut jaettu sairaanhoitovakuutuksen ja työtulovakuutuksen rahoitukseen vuoden 2006 alusta voimaan tulleen rahoitusuudistuksen (1113/2005) jälkeen. Sairausvakuutusrahastosta maksettavia sairaanhoitovakuutuksen kuluja ovat sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaiset hoito- ja tutkimuskorvaukset, matkakustannusten korvaukset sekä lääkekorvaukset, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain (566/2005) mukaiset kuntoutusmenot, Kansaneläkelaitoksen Ylioppilaiden terveydenhuoltosäätiölle sairausvakuutuslain 13 luvun 11 §:n mukaisesti maksamat korvaukset, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (873/2015) 148 §:n 2 momentin mukaisesti perusturvaosuuteen kuuluviksi katsottavat kulut sekä rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun lain (1201/2013) 9 §:n 2—4 momentin perusteella EU-maihin maksettavat sairaanhoitokorvaukset sekä saman lain 20 ja 21 §:n mukaisesti ulkomailla asuvien sairaanhoidosta kunnille aiheutuvien kustannusten korvaukset. Lisäksi kuluihin lasketaan etuuksien ja korvausten toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat toimintakulut.

Valtio rahoittaa sairaanhoitovakuutuksen menoista EU-maihin maksettavat sairaanhoitokorvaukset, ulkomailla asuvien sairaanhoidosta kunnille aiheutuvat kustannukset ja osan Kansaneläkelaitoksen toimintakuluista. Muulta osin sairaanhoitovakuutuksen menot rahoitetaan vakuutetuilta ja etuudensaajilta perittävän sairaanhoitomaksun tuotoilla, joka kattaa 55,1 prosenttia kustannuksista sekä valtion rahoitusosuudella, joka kattaa 44,9 prosenttia kustannuksista.

Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu oli rahoitusuudistuksen voimaantullessa 1,33 prosenttia vakuutetun kunnallisverotuksessa verotettavasta ansiotulosta tai muusta laissa tarkoitettusta sairaanhoitomaksun maksuperusteesta. Verotettavista eläke- tai etuustuloista peritään 0,17 prosentilla korotettu sairaanhoitomaksu. Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun maksuprosenttia tarkistetaan vuosittain siten, että sairaanhoitomaksujen tuotoilla ja valtion rahoitusosuudella voidaan kattaa sairaanhoitovakuutuksen kulut. Vakuutettujen sairaanhoitomaksu on 1,30 prosenttia kunnallisverotuksessa verotettavasta ansiotulosta vuonna 2016. Verotettavista eläke- ja etuustuloista perittävä maksu on edellä olevan mukaisesti 1,47 prosenttia vuonna 2016.

Sairanhoitovakuutuksen kuluiksi on arvioitu 2,4 mrd. euroa vuonna 2016. Palkka- ja yrittäjätulosta perittävien vakuutusmaksutuottojen arvioidaan olevan 840 milj. euroa ja etuustuloista 410 milj. euroa.

Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun maksuprosentista säädetään vuosittain ennen marraskuun 23 päivää annettavalla valtioneuvoston asetuksella. Jos maksu kuitenkin alittaisi 1,18 prosenttia tai ylittäisi 1,48 prosenttia kunnallisverotuksessa verotettavasta ansiotulosta ja muusta 14 ja 16—19 §:ssä tarkoitettusta sairaanhoitomaksun maksuperusteesta, maksuprosentista on säädettävä lailla.

Sairausvakuutusrahastosta rahoitettavia työtulovakuutuksen kuluja ovat sairausvakuutuslain mukaiset päivärahaetuudet ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain mukaiset kuntoutusrahat, 4 500 000 euroa Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain 12 §:n 1 momentissa tarkoitettun harkinnanvaraisen kuntoutuksen menoista 1 päivän tammikuuta 2016 ja 31 päivän joulukuuta 2016 välisenä aikana, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain 148 §:n 2 momen-

HE 199/2016 vp

tin mukaan perusturvaosuuteen katsottavat päivärahat, sairausvakuutuslain 13 luvussa tarkoitettu työterveyshuollon järjestämisestä aiheutuvien kustannusten korvaukset lukuun ottamatta Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle maksettavia korvauksia, maatalousyrittäjien työterveyshuollon eräiden kustannusten korvaamisesta valtion varoista annetussa laissa (859/1984) säädettyt kulut sekä sairausvakuutuslain 14 luvussa tarkoitettu vuosilomakustannuskorvaukset.

Työtulovakuutus rahoitetaan työnantajien, palkansaajien, yrittäjien ja valtion osuuksilla. Valtio rahoittaa työtulovakuutuksen menoista vähimmäismääräiset sairaus- ja vanhempainpäivärahat sekä vähimmäismääräiset kuntoutusrahat. Lisäksi valtio rahoittaa 0,1 % -osuuden vanhempainpäivärahamenoista sekä osuuden yrittäjien ja maatalousyrittäjien työterveyshuollon menoista. Lisäksi valtio turvaa sairausvakuutusrahaston maksuvalmiuden. Sairausvakuutuslain mukainen omavastuu-aika on yrittäjän eläkelain (1272/2006) mukaisesti vakuutetuilla yrittäjillä lyhyempi kuin palkansaajilla. Tästä johtuen heidän on maksettava sairausvakuutuksen lisärahoitusosuutta.

Rahoitusuudistuksen voimaan tullessa oli työnantajan sairausvakuutusmaksu 2,06 prosenttia työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetussa laissa (366/1963) tarkoitettusta palkasta. Vastavasti palkansaajan ja yrittäjän päivärahmaksu oli 0,77 prosenttia palkkatulosta, työtulosta tai muusta sairausvakuutuslaissa tarkoitettua päivärahmaksun maksuperusteesta. Yrittäjien lisärahoitusosuus oli 0,25 prosenttia yrittäjän eläkelaisissa tarkoitettua vakuutuksen mukaisesta työtulosta.

Myös sairausvakuutuksen päivärahmaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun maksuprosenttia tarkistetaan vuosittain ennen marraskuun 23 päivää annettavalla valtioneuvoston asetuksella siten, että maksujen tuotoilla ja valtion rahoitusosuudella voidaan kattaa työtulovakuutuksen kulut. Rahoitusuudistuksen voimaantulovuoden jälkeen kulujen muutokset rahoitetaan siten, että valtion rahoitusosuuden vähentämisen jälkeen tarvittavat maksujen muutokset jakautuvat tasan päivärahmaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun kesken.

Työnantajat maksavat työtulovakuutuksen kulujen kattamiseksi 2,12 prosentin suuruista työnantajan sairausvakuutusmaksua ja palkansaajat sekä yrittäjät 0,82 prosentin suuruista sairausvakuutuksen päivärahmaksua vuonna 2016. Yrittäjän eläkelain mukaisesti vakuutettujen yrittäjien lisärahoitusosuus on 0,13 prosenttia maksun perusteena olevasta työtulosta ja päivärahmaksu lisärahoitusosuus huomioiden siten 0,95 prosenttia.

Työtulovakuutuksen kuluiksi on arvioitu 2,5 mrd. euroa vuonna 2016. Työnantajien maksaman sairausvakuutusmaksun tuotoksi on arvioitu 1,7 mrd. euroa ja palkansaajien maksaman päivärahmaksun tuotoksi noin 0,7 mrd. euroa. Työnantajien osuus on nykyisin noin 67 prosenttia, palkansaajien ja yrittäjien osuus on noin 28 prosenttia ja valtion osuus noin 5 prosenttia työtulovakuutuksen kuluista.

Sairausvakuutusrahaston vieraalla pääomalla ja varauksilla vähennetty rahoitusomaisuuden määrän on kunkin vuoden päättyessä oltava vähintään kahdeksan prosenttia sairausvakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista. Jos seuraavan vuoden vakuutusmaksuja ja valtion rahoitusosuuden määrää vahvistettaessa arvioidaan, että sairausvakuutusrahaston vieraalla pääomalla ja varauksilla vähennetty rahoitusomaisuus tulee kuluvana vuonna alittamaan kahdeksan prosenttia tai ylittämään kaksitoista prosenttia sairausvakuutuksen kokonaiskuluista, arvioitu vaje tai ylijäämä otetaan huomioon seuraavan vuoden vakuutusmaksuja ja valtion rahoitusosuuden määrää vahvistettaessa. Siten rahoitusomaisuus voi vaihdella tämän neljän prosenttiyksikön liikkumavaran puitteissa ilman, että vaihtelu vaikuttaa seuraavan vuoden vakuutusmaksuperusteisiin.

HE 199/2016 vp

Vuonna 2016 maksettavien sairausvakuutusmaksujen maksuprosentit on vahvistettu 19 päivänä marraskuuta 2015 annetulla valtioneuvoston asetuksella sairausvakuutusmaksujen maksuprosenteista vuonna 2016 (1343/2015).

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Työmarkkinoiden keskusjärjestöt ovat 29 päivänä helmikuuta 2016 saavuttaneet kilpailukyky-sopimukseksi nimetyn neuvottelutuloksen, jonka mukaan kaikkien työnantajien sosiaaliturvamaksua alennetaan seuraavasti:

- 0,94 prosenttiyksikköä vuonna 2017
- 1,00 prosenttiyksikköä vuonna 2018
- 1,04 prosenttiyksikköä vuonna 2019, sekä
- 0,58 prosenttiyksikköä vuonna 2020 ja siitä eteenpäin pysyvästi.

Kilpailukyky-sopimuksen mukaan sosiaaliturvamaksun alennusta vastaava valtion rahoitusosuus kohdistetaan lakisäateisen sairausvakuutuksen sairaanhoitovakuutukseen. Palkansaajan sairaanhoitomaksua alennetaan valtion rahoitusosuuden muutosta vastaavalla määrällä ja vakuutetun päivärahamaksua nostetaan samalla määrällä. Tällöin palkansaajan ja yrittäjien päivärahamaksua tulisi korottaa arviolta 0,90, 1,00, 1,02 ja 0,59 prosenttiyksikköä ja vakuutetuilta perittävää sairaanhoitomaksua tulisi alentaa 1,23, 1,32, 1,37 ja 0,76 prosenttiyksikköä vuosina 2017—2020.

Kilpailukyky-sopimuksella siirretään työnantajien maksurasitusta palkansaajille, mutta samalla palkansaajien verotusta kevennetään. Verokevennyksiä ei voida kohdentaa palkansaajille, jotka eivät maksa tuloistaan valtion tai kunnallisveroa. Näin ollen palkansaajiin ja yrittäjiin kohdistuvat maksumuutokset alentavat nettotuloja pieniä palkkatuloja ansaitsevilla. Tämän vuoksi pienituloisten päivärahamaksuun esitetään 63 miljoonan euron kevennystä. Kevennys toteutettaisiin siten, että alle 14 000 euroa vuodessa ansaitsevilta päivärahamaksua ei perittäisi. Tästä johtuva rahoitusvaje työtulovakuutuksessa vuonna 2017 ehdotetaan rahoitettavan valtion osuudella, joka on 3,3 prosenttia muiden kuin vähimmäismääräisten vanhempainpäivärahojen vuosittain maksettavasta määrästä ja jäljelle jäävä vaje työtulovakuutuksessa ehdotetaan rahoitettavan korottamalla 14 000 euroa tai enemmän vuodessa ansaitsevien päivärahamaksua 0,04 prosenttiyksikköä vuonna 2017. Vähintään 14 000 euroa ansaitsevien palkansaajien ja yrittäjien päivärahamaksu peritään myös edellä mainitun euromäärä alittavasta työtulon osasta. Kilpailukyky-sopimuksesta aiheutuvan alle 14 000 euroa vuodessa ansaitsevien maksurasi-tuksen nousun arvioidaan näin kompensoituvan.

Vähintään 14 000 euroa vuodessa ansaitsevan päivärahamaksun vuosittainen korotus ehdotetaan huomioitavaksi alentamalla sairaanhoitovakuutuksen sairaanhoitomaksua sekä siitä johtuva rahoitusvaje ehdotetaan rahoitettavan lisäämällä valtion osuutta sairaanhoitovakuutuksessa.

Muutokset palkansaajan ja yrittäjän päivärahamaksuihin yhteensä olisivat alle 14 000 euroa vuodessa ansaitsevilla -0,64, -0,67, -0,73 ja -0,73 prosenttiyksikköä sekä vastaavasti yli 14 000 euroa vuodessa ansaitsevilla 0,94, 1,06, 1,08 ja 0,63 prosenttiyksikköä vuosina 2017—2020, jotta työnantajien sairausvakuutusmaksun alentamisesta sekä pienituloisten päivärahamaksun alentamisesta johtuvat työtulovakuutuksen rahoitusvajaukset valtion lisärahoitusosuuden jälkeen tulevat katettua. Samalla vakuutetuilta perittävää sairaanhoitomaksua tulisi alentaa 1,29, 1,37, 1,46 ja 0,79 prosenttiyksikköä vuosina 2017—2020. Jos vakuutettujen ja yrittäjien sairaanhoitomaksun alennusprosentti tulisi olemaan jonain vuonna suurempi kuin 18 luvun 20 §:n 1 momentin mukainen sairaanhoitomaksu, voidaan kyseisenä vuonna siirtää

HE 199/2016 vp

maksutuottoa seuraavalle vuodelle sairausvakuutusrahaston liikkumavaran puitteissa. Rahaston liikkumavara on 8—12 prosenttia sairausvakuutuksen kokonaiskuluista ja on euromääräisesti noin 200 milj. euroa.

Ehdotettu muutos merkitsee myös sitä, että vakuutetun sairaanhoitomaksu alittaa 18 luvun 23 §:n 2 momentissa säädetyn sairaanhoitomaksun vaihteluvälin, mistä johtuen maksusta tulisi jatkossa säätää lailla. Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun voidaan kuitenkin ilman ehdotettua muutosta arvioida olevan vuosina 2017—2020 vaihteluvälin puitteissa. Muutoksella työnantajien sairausvakuutusmaksun alennusta vastaava valtion rahoitusosuus kohdistetaan lakisääteisen sairausvakuutuksen sairaanhoitovakuutukseen. Vakuutetun ja yrittäjän sairaanhoitomaksua alennetaan valtion rahoitusosuuden muutosta vastaavalla määrällä ja palkansaajan ja yrittäjän päivärahamaksua nostetaan samalla määrällä. Muutos on siten tältä osin tekninen. Sen vuoksi on tarkoituksenmukaista, että ehdotetusta vakuutusmaksualennuksesta johtuen ei vakuutettujen sairaanhoitomaksusta tarvitse vuosittain säätää lailla, vaan se voi tapahtua nykyiseen tapaan valtioneuvoston asetuksella.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Taloudelliset vaikutukset

Sairaanhoitovakuutukseen kohdistettava valtion osuuden määrä ja sen vaikutukset palkansaajien ja yrittäjiltä perittävään sairaanhoitomaksuun sekä päivärahamaksuun ovat sidoksissa tulevien vuosien taloudelliseen kehitykseen. **Alla olevassa taulukossa ovat arviot kilpailukykyopimuksen mukaista työnantajien sairausvakuutusmaksualennusta sekä pienituloisten maksukorotusten kompensatiota koskevien kirjausten vaikutuksista.** Uudistukset pienentävät työnantajien vakuutusmaksuosuutta 706 miljoonaa euroa ja alle 14 000 euroa vuodessa ansaitsevien palkansaajien ja yrittäjien päivärahamaksuosuutta 63 miljoonaa euroa sairausvakuutuksen menoista vuonna 2017 ja lisäävät vastaavalla määrällä valtion rahoitusosuutta. Valtion rahoitusosuus kohdistuu sekä sairaanhoito- että työtulovakuutukseen.

	2016	2017	2018	2019	2020
Työnantajan sairausvakuutusmaksun alentaminen					
Muutos työnantajien sairausvakuutusmaksuun, milj. €		-706	-828	-882	-541
Muutos päivärahamaksuun, prosenttiyksikköä		0,90	1,00	1,02	0,59
Muutos palkansaajien ja yrittäjien sairaanhoitomaksuun, prosenttiyksikköä		-1,23	-1,32	-1,37	-0,76
Pienituloisten maksukorotusten kompensatio					
Muutos päivärahamaksuun, milj. €		-63	-76	-81	-65
Muutos päivärahamaksuun, tulot alle 14 000 €/v, prosenttiyksikköä		-1,54	-1,67	-1,75	-1,32
Muutos päivärahamaksuun, tulot 14 000 €/v tai enemmän, prosenttiyksikköä		0,04	0,06	0,06	0,04
Muutos palkansaajien ja yrittäjien sairaanhoitomaksuun, prosenttiyksikköä		-0,06	-0,05	-0,09	-0,03

HE 199/2016 vp

Vaikutukset yhteensä, työtulovakuutus					
Muutos päivärahamaksuun, tulot alle 14 000 €/v, prosenttiyksikköä		-0,64	-0,67	-0,73	-0,73
Muutos päivärahamaksuun, tuloa 14 000 €/v tai enemmän, prosenttiyksikköä		0,94	1,06	1,08	0,63
Muutos valtion osuuteen, milj. €		33	34	34	35
Työnantajien rahoitusosuus	73 %	43 %	39 %	38 %	52 %
Palkansaajien ja yrittäjien rahoitusosuus	27 %	57 %	61 %	62 %	48 %
Vaikutukset yhteensä, sairaanhoitovakuutus					
Valtion osuuden lisäys, milj. €		736	870	929	571
Muutos vakuutettujen ja yrittäjien sairaanhoitomaksuun, prosenttiyksikköä		-1,29	-1,37	-1,46	-0,79
Vakuutettujen ja yrittäjien rahoitusosuus	55,1 %	22 %	19 %	19 %	30 %
Valtion rahoitusosuus	44,9 %	78 %	81 %	81 %	70 %

Mahdollinen ylijäämä vuonna 2019 voidaan siirtää seuraavalle vuodelle hyödyntäen sairausvakuutusrahaston vaihteluväliä.

3.2 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Esitys työnantajien sairausvakuutusmaksun alentamisesta on osa työmarkkinoiden keskusjärjestöjen sopimaan kilpailukyky sopimukseen sisältyvistä kustannuskilpailukykyä vahvistavista toimita. Pienituloisten palkansaajien ja yrittäjien päivärahamaksuun tehtävä 63 milj. euron määrää vastaava alennus on tarkoitettu hyvittämään heille kilpailukyky sopimuksen mukaisista maksukorotuksista aiheutuvaa nettotulojen alenemaa.

Sairausvakuutuksen päivärahamaksu on verotuksessa vähennyskelpoinen. Tässä esityksessä ehdotettujen sairaanhoito- ja päivärahamaksumuutosten arvioidaan vähentävän verotuottoja yhteensä noin 366 milj. euroa vuonna 2017. Tästä valtion osuus on 123 milj. €, kunnallisveron osuus 232 milj. euroa, kirkollisveron osuus 11 milj. euroa ja Kansaneläkelaitoksen osuus 1 milj. €.

Päivärahamaksun porrastaminen vaikuttaa työtuloon kohdistuvaan marginaaliveroasteeseen. Tässä esityksessä ehdotettujen päivärahamuutosten johdosta työtulon marginaaliveroaste nousee noin 160 prosenttiin tulojen noustessa yli 14 000 euron ja päivärahamaksun noustessa 0,0 prosentista 1,58 prosenttiin. Korkea marginaaliveroaste voi heikentää työnteon kannustimia.

Sairausvakuutuksen sairaanhoito- ja päivärahamaksuihin ehdotetuilla muutoksilla on vaikutusta henkilöiden väliseen tulonjakoon. Tuloerojen muutosta mitataan Gini-kertoimen avulla. Gini-kerroin on kotitalouksien käytävissä olevien tulojen jakautumista kuvaava indikaattori, joka voi saada arvot 0 ja 100 välillä. Mitä korkeampi indikaattorin arvo on, sitä suuremmat tuloerot ovat.

Tässä esityksessä ehdotettujen vakuutetun maksumuutosten yhteisvaikutus tulonjakoon vuonna 2017 Gini-kertoimella mitattuna on 0,07 prosenttiyksikköä eli toimenpiteet kasvattavat tuloeroja.

4 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu yhteistyössä Kansaneläkelaitoksen kanssa ja siitä on kuultu keskeisiä työmarkkinoiden keskusjärjestöjä. Esitys vastaa työnantajien sairausvakuutusmaksualennuksen osalta sitä, mitä kilpailukyky sopimuksessa on sovittu. Pienituloisten palkansaajien ja yrittäjien maksukorotusten kompensointi valmisteluun on osallistunut myös valtiovarainministeriö.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK huomauttaa, että esitetty kompensointi ei perustu Kilpailukyky sopimukseen. EK ei siten kannata esitettyä 63 milj. euron lisäystä valtion menoihin eikä esitettyä mallia pienituloisten maksurasituksen nousun kompensoinniksi. EK pitää myös kompensointia epätarkoituksenmukaisena, koska se tuo progression sosiaalivakuutusmaksuihin. Julkisen talouden tila huomioon ottaen valtiolla ei ole varaa tällaiseen maksujen alentamiseen. Esitetty malli tuo myös merkittävän kannustinongelman työn tekemiseen alle 14 000 euroa vuodessa ansaitseville henkilöille.

KT Kuntatyönantajat toteaa, että tämän lakiuudistuksen rahoitusmuutokset aiheuttavat kunnille huomattavia verotulonmenetyksiä. KT Kuntatyönantajat edellyttää, että ne kompensoidaan kunnille.

Palkansaajajärjestöt toteavat, että nyt esitetty ratkaisu on pienituloisille edullisempi kuin aiempi ehdotus. Täysi kompensatio voi aiheuttaa kannustinongelmia noin 14 000 euron kohdalla, kun maksu tulee em. tuloajan jälkeen käyttöön. Palkansaajajärjestöjen mielestä kompensointia ei saa rahoittaa muuta sosiaaliturvaa heikentämällä.

Suomen Yrittäjät toteaa, että esitettävä ratkaisu vaikuttaa poistavan pieniä palkkatuloja koskevan ongelman. Se saattaa kuitenkin muodostaa pienen kannustinkynnyksen 14 000 euron tulojen kohdalla, mutta arvioimme tämän vaikutuksen käytännössä vähäiseksi.

5 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy valtion vuoden 2017 talousarvioesitykseen. Esitykseen liittyen eduskunnalle on tarkoitus antaa erikseen kilpailukyky sopimuksessa sovitut työeläke- sekä työttömyysvakuutusmaksua sekä niin sanottua prosenttivähennystä koskevat muutokset.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

18 luku Sairausvakuutusrahasto ja vakuutusmaksut

24 a §. *Sairausvakuutuksen päivärahamaksun ja sairaanhoitomaksun tarkistaminen sekä päivärahamaksun, työnantajan sairausvakuutusmaksun ja sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun tarkistaminen vuosina 2017—2019 ja 2020 alkaen.* Luvun 24 §:n 1 momentin mukaan sairausvakuutuksen päivärahamaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun maksuprosenttia tarkistetaan vuosittain siten, että maksujen tuotoilla ja valtion rahoitusosuudella voidaan kattaa 11§:ssä tarkoitettujen työtulovakuutuksen kulut. Ensimmäisen vuoden jälkeen kulujen muutokset rahoitetaan siten, että valtion rahoitusosuuden vähentämisen jälkeen tarvittavat maksujen muutokset jakautuvat tasan päivärahamaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun kesken.

Lukuun lisättäväksi ehdotetussa uudessa 24 a §:n 1 momentissa säädetään, että 24 §:n 1 momentista poiketen pienituloisilta palkansaajilta ja yrittäjiltä ei päivärahamaksua peritä. Pienituloiseksi katsotaan palkansaaja ja yrittäjä, jonka vuotuisen palkka- ja työtulon yhteismäärä alittaa 14 000 euroa. Jos palkka- ja työtulon yhteismäärä on 14 000 euroa tai enemmän, päivärahamaksu määräytyy 4 momentin mukaisesti. Tällöin päivärahamaksu peritään myös rajan alittavasta tulonosasta.

Pykälän 2 momentin mukaan työnantajan sairausvakuutusmaksun maksuprosenttia alennetaan 0,94 prosenttiyksiköllä vuonna 2017, 1,00 prosenttiyksiköllä vuonna 2018, 1,04 prosenttiyksiköllä vuonna 2019 sekä 0,58 prosenttiyksiköllä vuodesta 2020 alkaen. Alennus ei ole kumulatiivinen.

Pykälän 1 momentin mukaan pienituloisilta palkansaajilta ja yrittäjiltä ei peritä päivärahamaksua. Tästä aiheutuva rahoitusvaje ehdotetaan katettavaksi valtion varoista. Pykälän 3 momentissa ehdotetaan rahoitusvaje kohdistettavaksi ansioperusteiseen vanhempainpäivärahaan. Valtion varoista ehdotetaan rahoitettavaksi 3,3 prosenttia kuluista, jotka aiheutuvat muun kuin vähimmäismäärän suuruisena maksettavasta vanhempainpäivärahasta.

Pykälän 4 momentin mukaan päivärahamaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun maksuprosentin alennusta vastaava euromäärä otetaan huomioon 24 §:n 1 momentin mukaisen sairausvakuutuksen päivärahamaksun maksuperusteessa ja päivärahamaksua korotetaan tätä vastaavasti.

Pykälän 5 momentin mukaan päivärahamaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun maksuprosentin alennusta vastaava euromäärä huomioidaan sairaanhoitovakuutuksen 10 §:n mukaisen valtion osuuden korotuksena ja pykälän 6 momentin mukaan päivärahamaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun maksuprosentin alennusta vastaava euromäärä otetaan huomioon luvun 20 §:n 1 momentin mukaisen sairaanhoitomaksun maksuperusteessa ja sairaanhoitomaksua alennetaan vastaavasti. Momenttia ei sovelleta etuustuloon.

Ehdotetut muutokset merkitsevät käytännössä sitä, että vakuutetun sairaanhoitomaksu alittaa 23 §:n 2 momentissa säädetyn sairaanhoitomaksun vaihteluvälin ja vakuutusmaksusta tulisi jatkossa säätää lailla. Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun voidaan kuitenkin ilman muutosta arvioida olevan vuosina 2017—2020 vaihteluvälin puitteissa. Sen vuoksi pykälän 7 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että jos alittaminen johtuu palkansaajien ja yrittäjien ja

HE 199/2016 vp

työnantajien sairausvakuutusmaksun alentamisesta, sairaanhoitomaksun maksuprosentista voidaan kuitenkin säätää valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 8 momentin mukaan 1 momentissa säädetty tuloraja sidotaan indeksiin. Sitä tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain 96 pykälän mukaisella palkkakertoimella, jotta tuloraja säilyisi reaalisesti ennallaan palkansaajien ansiotason muuttuessa.

2 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä joulukuuta 2016 siten, että sitä sovelletaan vuodelta 2017 ja sen jälkeen perittävään sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksuun sekä päivärahamaksuun ja työnantajan sairausvakuutusmaksuun, jotka perustuvat vuonna 2017 ja sen jälkeen maksettavaan palkkaan tai työtuloon. Lain voimaantulosäännöksessä ehdotetaan myös säädettäväksi, että lain 24 a §:n 1 momentissa oleva tuloraja vastaa palkkakertoimen arvoa vuonna 2017. Voimaantulosäännöksessä ehdotetaan lisäksi, että sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun, päivärahamaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun tarkistamisesta sekä yrittäjän lisärahoitusosuuden suuruudesta voidaan poikkeuksellisesti vuonna 2016 säätää ennen joulukuun 9 päivää annettavalla valtioneuvoston asetuksella.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

sairausvakuutuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään sairausvakuutuslain (1224/2004) 18 lukuun, sellaisena kuin se on laissa 1113/2005, uusi 24 a § seuraavasti:

18 luku

Sairausvakuutusrahasto ja vakuutusmaksut

24 a §

Sairausvakuutuksen päivärahamaksun ja sairaanhoitomaksun tarkistaminen sekä päivärahamaksun, työnantajan sairausvakuutusmaksun ja sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun tarkistaminen vuosina 2017—2019 ja 2020 alkaen

Poiketen siitä, mitä 24 §:n 1 momentissa säädetään sairausvakuutuksen päivärahamaksun tarkistamisesta, päivärahamaksua ei peritä, jos vuotuisen palkka- ja työtulon yhteismäärä alittaa 14 000 euroa.

Poiketen siitä, mitä 24 § 1 momentissa säädetään sairausvakuutuksen päivärahamaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun tarkistamisesta, työnantajan sairausvakuutusmaksun maksuprosenttia alennetaan 0,94 prosenttiyksiköllä vuonna 2017, 1,00 prosenttiyksiköllä vuonna 2018, 1,04 prosenttiyksiköllä vuonna 2019 sekä 0,58 prosenttiyksiköllä vuodesta 2020.

Sen lisäksi, mitä 13 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädetään valtion rahoitusosuudesta, valtion varoista rahoitetaan 3,3 prosenttia kuluista, jotka aiheutuvat muun kuin sanotun pykälän 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun suuruisen maksettavasta tämän lain mukaisesta vanhempainpäivärahasta aiheutuvasta kulusta.

Sairausvakuutuksen päivärahamaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun maksuprosentin alennusta vastaava euromäärä vähennettynä 3 momentissa tarkoitetulla euromäärällä otetaan huomioon 24 §:n 1 momentin mukaisen päivärahamaksun maksuperusteessa ja päivärahamaksua korotetaan vastaavasti. Jos 1 momentissa tarkoitettu tuloraja ylittyy, päivärahamaksu peritään myös rajan alittavasta tulonosasta.

Sairausvakuutuksen päivärahamaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun maksuprosentin alennusta vastaava euromäärä otetaan huomioon sairaanhoitovakuutuksen 10 §:n mukaisen valtion rahoitusosuuden korotuksena.

Sairausvakuutuksen päivärahamaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun maksuprosentin alennusta vastaava euromäärä vähennettynä 3 momentissa tarkoitetulla euromäärällä otetaan huomioon 20 §:n 1 momentin mukaisen sairaanhoitomaksun maksuperusteessa ja sai-

HE 199/2016 vp

raanhoitomaksua alennetaan vastaavasti. Tätä momenttia sovelletaan vain 15—18 §:ssä mainittuun ansiotuloon.

Sen estämättä mitä 23 §:n 2 momentissa säädetään, sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun maksuprosentista voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella, jos alittaminen johtuu 1 ja 2 momentissa säädetystä maksuprosentin alentamisesta.

Pykälän 1 momentissa oleva tuloraja tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitetulla palkkakertoimella. Jos tuloraja nousee tarkistuksen yhteydessä yli täyden euron, jätetään yli menevä osa lukuun ottamatta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 2016.

Tätä lakia sovelletaan vuodelta 2017 ja sen jälkeen perittävään sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksuun.

Tätä lakia sovelletaan sairausvakuutuksen päivärahamaksuun ja työnantajan sairausvakuutusmaksuun, jotka perustuvat vuonna 2017 ja sen jälkeen maksettavaan palkkaan tai työtu-
loon.

Tämän lain 24 a §:ssä oleva rahamäärä vastaa työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitetun palkkakertoimen arvoa vuonna 2017.

Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun, päivärahamaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun tarkistamisesta sekä yrittäjän lisärahoitusosuuden suuruudesta voidaan 18 luvun 23 §:n 2 momentin ja 24 §:n 3 momentin estämättä säätää vuonna 2016 ennen joulukuun 9 päivää annettavalla valtioneuvoston asetuksella.

Helsingissä 13 päivänä lokakuuta 2016

Pääministerin estyneenä ollessa, kunta- ja uudistusministeri

Anu Vehviläinen

Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila

Laki

sairausvakuutuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään sairausvakuutuslain (1224/2004) 18 lukuun, sellaisena kuin se on laissa 1113/2005,
uusi 24 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

18 luku

Sairausvakuutusrahasto ja vakuutusmaksut

24 a §

Sairausvakuutuksen päivärahamaksun ja sairaanhoitomaksun tarkistaminen sekä päivärahamaksun, työnantajan sairausvakuutusmaksun ja sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun tarkistaminen vuosina 2017—2019 ja 2020 alkaen

Poiketen siitä, mitä 24 §:n 1 momentissa säädetään sairausvakuutuksen päivärahamaksun tarkistamisesta, päivärahamaksua ei peritä, jos vuotuisen palkka- ja työtulon yhteismäärä alittaa 14 000 euroa.

Poiketen siitä, mitä 24 § 1 momentissa säädetään sairausvakuutuksen päivärahamaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun tarkistamisesta, työnantajan sairausvakuutusmaksun maksuprosenttia alennetaan 0,94 prosenttiyksiköllä vuonna 2017, 1,00 prosenttiyksiköllä vuonna 2018, 1,04 prosenttiyksiköllä vuonna 2019 sekä 0,58 prosenttiyksiköllä vuodesta 2020.

Sen lisäksi, mitä 13 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädetään valtion rahoitusosuudesta, valtion varoista rahoitetaan 3,3 prosenttia kuluista, jotka aiheutuvat muun kuin sanotun pykälän 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun suuruisena maksettavasta tämän lain mukaisesta vanhempainpäivärahasta aiheutuvasta kulusta.

Sairausvakuutuksen päivärahamaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun maksuprosentin alennusta vastaava euromäärä vähennettynä 3 momentissa tarkoitettulla euromäärällä otetaan huomioon 24 §:n 1 momentin mukaisen päivärahamaksun maksuperusteessa ja päivärahamaksua korotetaan vastaavasti. Jos 1 momentissa tarkoitettu tulo- ja ylittyä, päivärahamaksu peritään myös rajan alittavasta tulonosasta.

Sairausvakuutuksen päivärahamaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun maksuprosentin alennusta vastaava euromäärä otetaan huomioon sairaanhoitovakuutuksen 10 §:n mukaisen valtion rahoitusosuuden korotuksena.

Sairausvakuutuksen päivärahamaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun maksuprosentin alennusta vastaava euromäärä vähennettynä 3 momentissa tarkoitettulla euromäärällä otetaan huomioon 20 §:n 1 momentin mukaisen sairaanhoitomaksun maksuperusteessa ja sairaanhoitomaksua alennetaan vastaavasti. Tätä momenttia sovelletaan vain 15—18 §:ssä mainittuun ansiotuloon.

Sen estämättä mitä 23 §:n 2 momentissa säädetään, sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun maksuprosentista voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella, jos alittaminen johtuu 1 ja 2 momentissa säädetystä maksuprosentin alentamisesta.

Pykälän 1 momentissa oleva tuloraja tarkistetaan kalenterivuosittain työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitettulla palkkakertoimella. Jos tuloraja nousee tarkistuksen yhteydessä yli täyden euron, jätetään yli menevä osa lukuun ottamatta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2016.

Tätä lakia sovelletaan vuodelta 2017 ja sen jälkeen perittävään sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksuun.

Tätä lakia sovelletaan sairausvakuutuksen päivärahamaksuun ja työnantajan sairausvakuutusmaksuun, jotka perustuvat vuonna 2017 ja sen jälkeen maksettavaan palkkaan tai työtuloon.

HE 199/2016 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämän lain 24 a §:ssä oleva rahamäärä vastaa työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitettua palkkakertoimen arvoa vuonna 2017.

Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun, päivärahamaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun tarkistamisesta sekä yrittäjän lisärahoitusosuuden suuruudesta voidaan 18 luvun 23 §:n 2 momentin ja 24 §:n 3 momentin estämättä säätää vuonna 2016 ennen joulukuun 9 päivää annettavalla valtioneuvoston asetuksella.